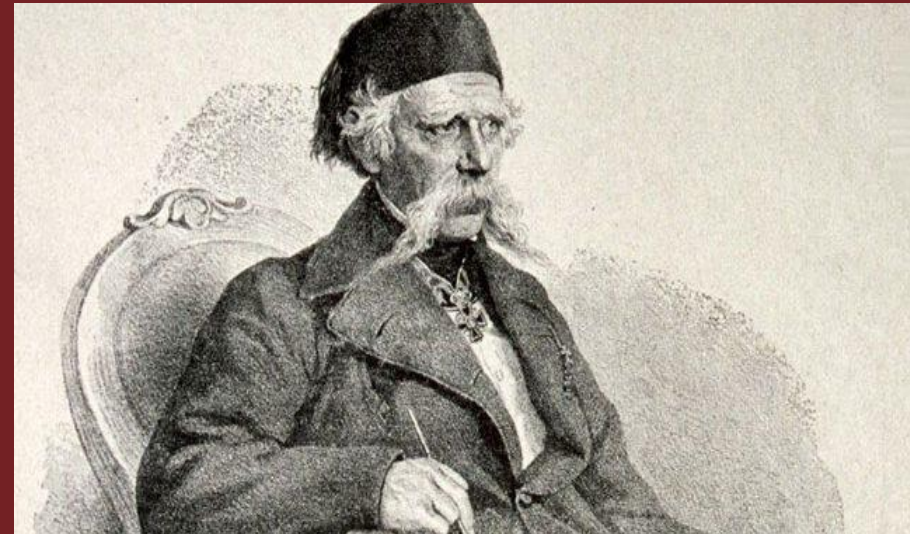

ВУК СТЕВАНОВИЋ КАРАЏИЋ

Пројекат Теодора Петровић 6-1

- **Вук Стефановић Караџић** је био писац, филолог и реформатор српске азбуке и правописа. Рођен је 7. новембра 1787. године у селу Тршић, недалеко од Лознице. Преминуо је 7. фебруара 1864. године у Бечу. Вук је једна од најзначајнијих личности српске културе и књижевности прве половине 19. Века Сакупљао је српске народне песме и реформисао азбуку и ћирилично писмо, а његовим реформама у српски језик је уведен фонетски правопис, чиме је славеносрпски језик замењен српским језиком. Годинама Вукове победе сматрају се 1818., 1836., 1839., 1847. и 1852. година.

ДЕТИЊСТВО И ОБРАЗОВАЊЕ

- Вук Караџић је рођен 1787. године у Тршићу код Лознице. Отац му се звао Стефан, а мајка Јегда (девојачки Зрнић). Породица Караџић је у Тршић дошла из Дробњака, док Зрнићи потичу из Озринића код Никшића. Стефанова и Јегдина деца махом су умирала па су му дали име Вук, како би га заштити од „вештица и духова“.
- Да чита и пише Вук је научио од рођака Јевте Савића Чотрића, у то време јединог писменог човека у крају. Након тога школовање је наставио у Лозници, али је због болести морао да напусти школу. Родитељи су га послали у манастир Троноша код Шапца како би наставио школовање, али када је Стефан увидео да Вук више чува стоку него што се образује одлучио је да га врати кући.

МЛАДОСТ

- Пред почетак Првог српског устанка Вук је радио као писар код Ђорђа Ђурчије, царског хајдучког харамбаше. Године 1804. покушао је да упише гимназију у Сремским Карловцима, али је одбијен јер је са седамнаест година био престар. Након тога неко време је провео у карловачкој богословији код професора Лукијана Мушицког, а после тога одселио у Петрињу где је учио немачки језик. Упоран у намери да се школује Вук одлази у Београд код Доситеја Обрадовића молећи да му помогне. Међутим, Доситеј га одбија, а Вук сели у Јадар. Неко време је радио као писар код војводе Јакова Ненадовића, једног од оснивача Правитељствујушчег совјета сербског. Пошто је његов рођак Јевто Савић постао члан Совјета Вук сели у Београд те постаје писац.

- У септембру 1808. године Доситеј Обрадовић је беседом „О дужном почитанију к наукама“ отворио прву Високу школу у Београду. Одељење од 20 ученика формирали су, између осталих Алекса Карађорђевић, Милан и Иван Стојковић, Милосав Здравковић и Вук Караџић. Учионицу прве школе освештао је митрополит Леонтије, а свечаном отварању присуствовали су председник и чланови Совјета. Вук је том приликом записао да су „у највећој просторији, оџаклији, седели или стајали присутни ученици у свечаности догађаја“. Осим општих наука ученици Доситејеве Велике школе проучавали су и институције модерних европских држава, те њихов правни систем. Учили су и филозофију и стране језике, тако да се ова школа с правом може посматрати као претеча универзитета. Ипак, Вук је убрзо оболео, те отишао на лечење у Нови Сад и Пешту. На жалост, мукотрпни процес излечења није донео жељене резултате, па је његова нога остала згрчена. Године 1810. вратио се у Србију, те је радио као учитељ у основној школи. Након тога је прешао у Неготинску крајину где је заједно са Јевтом Савићем обављао чиновничке послове. Сломом Првог српског устанка 1813. године из Неготинске крајине одселио је у Земун, одакле је убрзо отишао у Беч.

ЗИВОТ У БЕЧУ

- У аустријској престоници упознао је осамнаестогодишњу Ану Марију Краус (Анна Марија Краус), ћерку богатог трговца и његовог станодавца. Иако је пре ње волео само две жене, Ружу Тодорову, лепотицу из Тршића и Сару Карапанџић, удовицу из Неготинске крајине, Вук се заљубио у Ану и одлучио да је ожени. Имали су тринаесторо деце, од којих је чак једанаесторо умрло у детињству или раној младости. Милутин, Милица, Божидар, Василија, Сава Ружа, Амајлија, Александрина и двоје некрштених преминули су веома рано, а ћерка Мина и син Димитрије били су све што је остало несрећним родитељима. Ана је углавном децу одгајала сама јер је Вук често путовао у Србију где је сакупљао народне умотворине и историјску грађу. Из њених писама да се закључити да она није ни желела да живи у Србији, те да су јој српски обичаји и начин живота били веома страни и чудни.

ПЕСАРНИЦА И ПИСМЕНИЦА

- Вук је Бечу објавио један спис о пропасти Првог српског устанка што је привукло пажњу цензора Јернеја Копитара. На његов наговор, али и уз помоћ и савете, Караџић је почео да сакупља народне песме и ради на граматичи народног говора. Године 1814. у Бечу је објавио збирку народних песама под називом „Мала простонародна славено-сербска пјеснарица“. Убрзо након тога, исте године објавио је и „Писменицу србскога језика по говору простог народа написану“. Иако је била непотпуна и несавршена, ово је била прва граматика српског језика на народном дијалекту. Вук се у раду на граматичи ослањао на граматичу славеносрпског језика Аврама Мразовића, објављену у 18. веку. 1815. године објавио је другу збирку народних песама под насловом „Народна сербска песнарица“. И ова књига штампана је у Бечу, јер је због несугласица с кнезом Милошем Обреновићем у Србији било забрањено штампање Вукових књига. Једно време ова забрана је важила и на простору Аустрије.

БОРБА ЗА НАРОДНИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

- Сакупљање народних умотворина, реформа азбуке и ћирилице и све остало што је Вук Стефановић Караџић деценијама чинио како би опстао језик народа, Европа је прихватила с одушевљењем. Међутим, српски интелектуалци тога времена били су оштри противници његових идеја. Међу првима митрополит Стратимировић и Јован Хаџић, оснивач и први председник Матице Српске. Све до 1814. године када је Вук објавио своју прву збирку песама на народном језику, званично прихваћени језик на овим просторима био је славеносрпски – својеврсна мешавина старословенског и руско-словенског језика на коме су писане црквене књиге. Своју борбу почео је објављујући критике на дела Милована Видаковића, писца које је у то време био веома популаран. Године 1815. објавио је критику романа „Усамљени јуноша“, а 1817. „Љубомир у Еписијуму“. Вук је водио оштре полемике с Видаковићем, Јоакимом Вујићем, Лукијаном Мушицким, Павлом Берићем и Глишом Гершићем. Ипак, она најдужа полемика коју је водио са Јованом Хаџићем трајала је скоро десет година. Иако су били сарадници Караџић и Хаџић су се потпуно разишли по питањима језика. Смернице за рад будућим граматичарима Хаџић је дао у спису „Ситнице језикословне“, а Вук је реаговао објављујући „Одговор на ситнице језикословне“ критикујући Хаџићево непознавање народног језика.

ЗНАЧАЈ

- Вук Стефановић Караџић је умро 7. фебруара 1864. године у Бечу. Његови посмртни остаци пренесени су 12. октобра 1987. године у Београд, те сахрањени уз највише државне почести у порти Саборне цркве. Сахрањен је поред Достеја Обрадовића. Његов језик је званично усвојен као књижевни језик тек 1868. године, четири године након Вукове смрти. Иако хваљен од стране угледних европских филолога и књижевника, а оспораван на овим просторима, Вук Стефановић Караџић заслужан је за једноставност језика и писма којим данас говоримо и пишемо. Његов филолошки, етнографски и историјски рад задужио је многе генерације. Захваљујући њему многе историјске чињенице, народни обичаји и веровања сачувани су од заборава. Колики је углед имао у свету сведочи и чињеница да био члан Пруске академије наука и уметности. Сарађивао је с бројним немачким филолозима и књижевницима, а већ 1826. године добио је сталну пензију од руске државе. Осим рада на реформи језика и писма и рада на очувању идентитета народа, мало је познато да је Караџић у књижевни језик увео народну терминологију о деловима тела која се и данас користи. Писао је о начину живота, болестима, обичајима и начину исхране, укратко, дао нам је детаљан увид у стање друштва и времена у коме је живео. Године 1987. на иницијативу Одбора за обележавање 200 годишњице рођења Вука С. Караџића основана је невладина, самостална народна установа „Вукова задужбина“. Задужбина се бави свим областима народног живота и стваралаштва и то у духу трајних вредности Вуковог дела. Оснивачи су представници Српске академије наука и уметности (САНУ) и друге значајне научне, културне и образовне институције и организације у Србији.
- Иако хваљен од стране угледних европских филолога и књижевника, а оспораван на овим просторима, Вук Стефановић Караџић заслужан је за једноставност језика и писма којим данас говоримо и пишемо. Његов филолошки, етнографски и историјски рад задужио је многе генерације. Захваљујући њему многе историјске чињенице, народни обичаји и веровања сачувани су од заборава. Колики је углед имао у свету сведочи и чињеница да био члан Пруске академије наука и уметности. Сарађивао је с бројним немачким филолозима и књижевницима, а већ 1826. године добио је сталну пензију од руске државе. Осим рада на реформи језика и писма и рада на очувању идентитета народа, мало је познато да је Караџић у књижевни језик увео народну терминологију о деловима тела која се и данас користи. Писао је о начину живота, болестима, обичајима и начину исхране, укратко, дао нам је детаљан увид у стање друштва и времена у коме је живео. Године 1987. на иницијативу Одбора за обележавање 200 годишњице рођења Вука С. Караџића основана је невладина, самостална народна установа „Вукова задужбина“. Задужбина се бави свим областима народног живота и стваралаштва и то у духу трајних вредности Вуковог дела. Оснивачи су представници Српске академије наука и уметности (САНУ) и друге значајне научне, културне и образовне институције и организације у Србији.
- Многе библиотеке, школе и друге културне установе у Србији и региону носе име Вука С. Караџића. Културно-просветна заједница Србије од 1964. године додељује Вукову награду за „нарочите резултате остварене у стваралачком раду на ширењу културе, образовања и науке у Републици Србији и на свесрпском културном простору“. Састоји се од дипломе, плакете и новчаног износа.